

e.a.) die zich stevig in de theatersector hebben ingebed, voelen traditionelere gezelschappen zich zeer sterk in hun bestaan bedreigd. De angst om er niet meer bij te horen slaat om in een frontale aanval op de commissie die verweten wordt met het 'nieuwe' te heulen als de keizer zonder kleren. Niet toevallig kwamen de meeste insinuaties, acties, protesten en beledigingen inderdaad uit deze hoek. In terugblik leek het bijna een opgezette orkestratie om de commissie eenzijdigheid in haar oordeel en partijdigheid voor één bepaalde vorm van toneel te verwijten en op die manier goodwill van de minister en de publieke opinie te vragen voor de door de kortzichtigheid van een commissie bedreigde 'vitale onderdelen' van de Vlaamse theatercultuur. De minister heeft met zijn beslissing om de gedupeerde traditionele gezelschappen opnieuw op te vissen en daarnaast ook drie nieuwe gezelschappen structureel te subsidiëren de kerk mooi in het midden willen houden: hij wil het een én het ander, hij wil de minister zijn van de traditie én de vernieuwing. Hij ontpopt zich hiermee ineens als typische Belg én jezuïet gelijk: met compromis-manoeuvres wil hij iederéén te vriend houden. Maar tegelijkertijd legt hij op die manier de dynamiek van het theaterlandschap lam.

Want de tegenstelling die met het veelvuldige verwijt van elitarisme en eenzijdigheid aan het adres van de commissie in het leven geroepen wordt, is namelijk gebaseerd op zéér conservatieve reflexen: wat bestaat, moet behouden blijven. En hoe langer iets bestaat, des te meer recht heeft het om te blijven bestaan. Elke nieuwe groep is per definitie ook meteen experimenteel en dat associatieveld roept in één geut ook narcisme en masturbatie (!) op, men speelt enkel voor zichzelf én de leden van de commissie. Enkel de traditionele gezelschappen beschikken over een écht publiek, de andere spelen voor een kleine sekte. Enkel de traditionele gezelschappen weten nog wat vakmanschap in het theater betekent, de andere zijn het ambacht verleerd en knoeien er wat op los. Het is een *schijn*contradictie die echter door de koppige herhaling vertrouwd begint te klinken. Daarom is ze niet minder vals want enkel bedoeld om het meest statische met het meest vitale te vereenzelvigen. Deze aanspraken zijn er namelijk vooral op gericht om het eigen lijfsbehoud te koppelen aan de handhaving van de differentiatie. Men lijkt ervoor te waarschuwen dat het schrappen van Raamtheater of De Maan repercussies heeft op de totaliteit van het landschap omdat een bepaalde theatervorm dan niet meer aan bod komt en een bepaald publiek niet langer wordt bereikt. De nieuwe gezelschappen brengen immers allemaal meer van hetzelfde voor een

publiek dat uiteraard veel te klein is en dus nog meer dreigt te worden versnipperd.

De commissie is van andere premissen uitgegaan. Laat ik even uit de adviestekst citeren: 'De Commissie is van oordeel dat de rijkdom van de theatersector recht evenredig is met de diversiteit ervan. Een stimuleringsbeleid moet er dan ook op gericht zijn om in het globale theaterveld voldoende diversiteit te voorzien.' (adviestekst, p.11) Het behoud van diversiteit was dus een belangrijk aandachtspunt van deze adviesronde, het spectrum van theatervormen moest dus eerder naar omhoog dan verlaagd te worden. Belangrijker dan de botte, onvruchtbare oppositie tussen traditie en vernieuwing, hanteerde deze commissie echter het criterium van 'dynamiek'. Traditionele gezelschappen met een erg toegankelijke theatertaal kunnen best dynamisch zijn, dat bewijst het MMT bijvoorbeeld. Of vernieuwende gezelschappen kunnen volledig stilgevallen zijn. Juist dat hele spectrum aan zeer diverse opinies over wat theater allemaal is of zou moeten zijn, zorgt voor een explosie aan theatrale creativiteit in dit taalgebied. Blijvende voorwaarde is echter dat men zelf in beweging blijft, niet museaal wordt en zich niet begint te herhalen. Voorwaarde voor de vitaliteit van een sector is dus de variëteit én de bewogenheid, de differentie én de dynamiek. En verscheidenheid betekent veel meer dan het onderscheid tussen traditie en experiment: het gaat ook om 'manieren van theatermaken, invulling van repertoire, culturele verschillen, publieksdifferentiatie, organisatie modellen, mate van spreiding, interdisciplinariteit, vermenging van hoge en lage kunstvormen.' (idem)

Het gebrek aan consensus hierover en de zelfgeclaimde onmisbaarheid van enkele gezelschappen hebben in de pers voor veel commotie gezorgd. En een opvallende rol die de pers daar zelf in gespeeld heeft, lag in het opkomen van precies die conservatieve reflexen. Bijna vergat men dat er zeven nieuwe gezelschappen structurele subsidies kregen. Gezelschappen die geschrapt werden stonden veel meer *in the picture* dan de groepen die voor het eerst geld kregen. Het 'statische' theater werd levend verklaard, terwijl het dynamische nagenoeg doodgezwegen werd. Terwijl deze 'nieuwkomers' juist voor de verhoogde differentiatie zorgen in de mate dat ze ten dele voorbijgaan aan die oppositie klassiek-modern. Groepen als De Roovers, Luxemburg of Leporello spreken een heel breed publiek aan, hanteren een waaijer van theatervormen en doorbreken bewust de grenzen tussen elitair en populair. Zij zijn meer onmisbaar in een dynamisch en verscheiden theaterbestel dan de door minister Anciaux uit de bijna-dood op-

gewekte tradities. Gezelschappen als De Maan en Raamtheater hebben dus, naar de mening van de commissie, niet het alleenrecht op het begrip 'diversiteit', wel integendeel. Ze incarneren dit begrip op een erg statische manier en houden zo de organische groei van het Vlaamse theater tégen.

Arena

In het Vlaamse theaterbestel is het echter de minister die beslist en hij dacht er duidelijk anders over. De commissie had volgens hem voortreffelijk werk geleverd maar hier en daar moesten de adviezen toch bijgesteld worden. Het kwam erop neer dat alle ontevreden gelukkig gemaakt moesten worden, en daarnaast had hij nog een aantal *surprises* op zak om in een hoogstpersoonlijke loterij te verdelen. De politieke vriendjespolitiek van sommige vorige ministers is nu vertaald in de 'vrolijke vrienden'-politiek van Bert Anciaux. De scherpe keuzes van de adviescommissie werden niet alleen bijgevijsd, ze werden ingedeukt. Het ontwikkelingsbeleid waar de commissie voor opteerde, versukkelt tot een behoudsbeleid dat zich bovendien maskeert met het gooien van wat krenten naar verbaasde en alleszins onvoorbereide jonge groepen. Een sectoraal beleid maakt bovendien plots een haarspeldbocht en devieert tot een provincialistisch niveau: elk van die drie jonge gezelschappen representeert namelijk een provincie. Bij De Queeste in Limburg zal men een paar keer stevig gevloekt hebben dat men geen aanvraag ingediend had.

Nee, het gaat er niet om dat de commissie de enige juiste analyse heeft gemaakt. De adviestekst waartoe de commissie na veel discussiewerk is gekomen, is allerminst een bijbel en heeft niet de waarheid in petto. Ik ben er mij van bewust dat elke andere commissie andere accenten legt, er bestaan nu eenmaal geen objectieve parameters om kwaliteit of dynamiek te meten. Maar het gaat om een achterliggend cultuurpolitiek principe. Namelijk de vraag op welke manier het cultureel bestel, in dit geval de theatersector, gesubsidieerd wordt. Uiteindelijk gaat het over de relatie tussen de kunstenaar en de overheid, meer precies om de bemiddeling van artistieke relevantie en subsidies.

Al vijftientig jaar wordt die relatie geregeld door theaterdecreten. Die decreten schrijven een paar basisregels voor, waar zelden discussie over gevoerd wordt. Dat theatermakers bijvoorbeeld een vzw moeten vormen vooraleer ze subsidie kunnen vragen. Dat heeft nogal wat gevolgen voor de positie van de artistiek en zakelijk leider, vooral wanneer het niet zo goed gaat en de raad van bestuur eigenlijk zou moeten ingrijpen, maar dat nalaat uit gebrek